

Archeologisch onderzoek
Begijnhof 31 (Kortrijk)

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: J. De Gryse, T. Boncquet

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Woudenberg nv, OCMW Kortrijk

D/2016/12.814/1

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, 2016

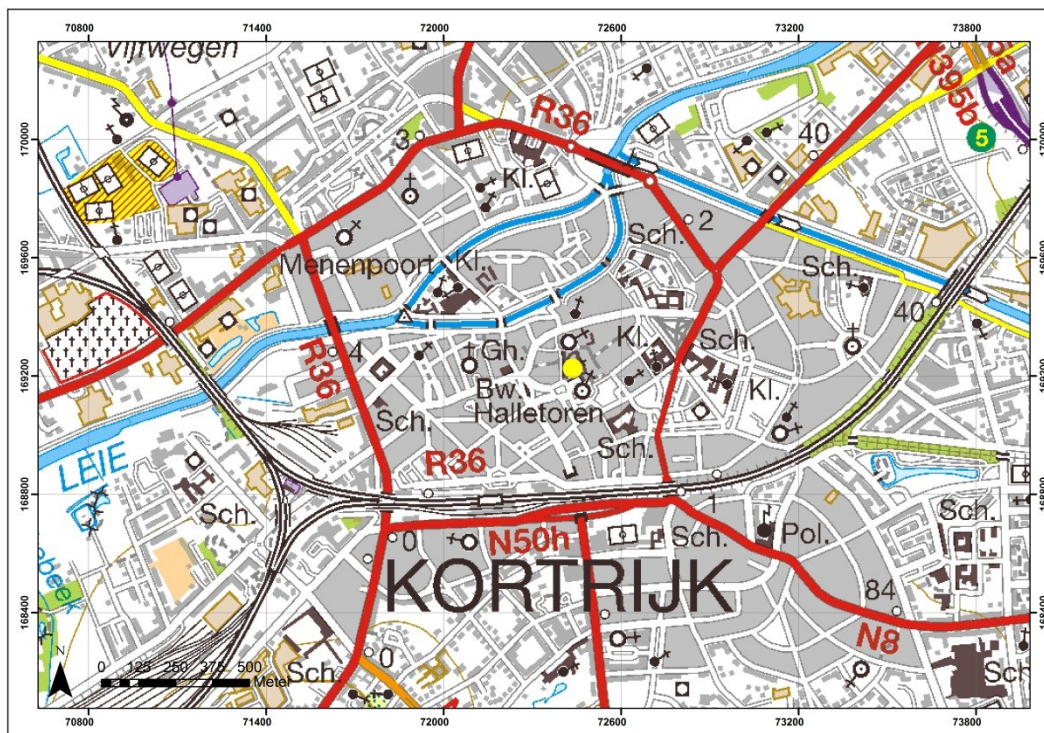
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	6
1.1. Kader	6
1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten	7
1.3. Ruimtelijke situering	7
1.4. Historische situering.....	8
2. Bouwhistorisch onderzoek	10
2.1. Synthese bouwhistorische nota	10
2.2. Waarnemingen binnen huidig onderzoek.....	14
2.2.1. Rechterhuis	14
2.2.2. Linkerhuis.....	16
3. Methode	17
4. Resultaten Archeologisch onderzoek	19
4.1. Ruimte 01	20
4.2. Ruimte 02	20
4.3. Ruimte 03	21
4.4. Ruimte 04	21
4.5. Ruimte 05	23
4.6. Ruimte X.01 en X.02	27
4.7. Koer (tussen huis nr. 31 en achterbouw)	30
4.8. Sonderingsputten	32
4.9. Vondstmateriaal	38
5. Synthese.....	39
6. Bibliografie	42
7. Bijlagen	43
7.1. Algemeen sporenplan	43
7.2. Vondstenlijst.....	45

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Kortrijk
Kadastrale gegevens:	Afdeling 3, Sectie H, 220
Projectcode:	KOBH-15
Vindplaatsnaam:	Begijnhof 31
Coördinaten projectgebied:	N: x= 72448,12 y=169222,28 O: x=72453,79 y=169215,90 Z: x=72438,64 y=169201,59 W: x=72433,51 y=169209,33
Opp. Projectgebied:	204,22m ²
Opp. Onderzocht gebied:	17,5m ²
Opdrachtgever:	Woudenberg nv, OCMW Kortrijk
Projectverantwoordelijke:	Tom Boncquet
(vergunninghouder):	Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: tom@rubenwillaert.be
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan ½ bus 92 8200 Brugge T: 050/248 181 E: jessica.vandevelde@rwo.vlaanderen.be
Nr. opgravingsvergunning:	2015/150
Nr. vergunning metaaldetectie:	2015/150 (2)
Uitvoering van het veldwerk:	23/04–24/04/2014; 4/05/2014; 20/05/2014
Beheer en plaats documentatie:	OCMW Kortrijk, Budastraat 27, 8500 Kortrijk
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	OCMW Kortrijk, Budastraat 27, 8500 Kortrijk
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Kortrijk, Begijnhof 31
Archeologische verwachting:	Cfr. 1.4. Archeologische verwachting
Wetenschappelijke vraagstelling:	Cfr. 1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten
Aanleiding tot het onderzoek:	Cfr. 1.1. Kader
Eventuele randvoorwaarden:	nvt
Eventuele raadpleging van specialisten	
Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek:	nvt
Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie:	nvt
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden:	nvt

Figuur 1. Situering van het projectgebied op de topografische kaart (geel)

Figuur 2. Situering van het projectgebied binnen het beginhof op de kadasterkaart (blauw)

1. INLEIDING

1.1. KADER

Huis nr. 31 in het Sint-Elisabethbegijnhof van Kortrijk, het zgn. Huis van de Grootjuffrouw, wordt in opdracht van OCMW Kortrijk gerestaureerd¹. De restauratie gaat gepaard met enkele noodzakelijke bodemingrepen. Enerzijds werden bijkomende funderingssleuven gegraven langs de binnenmuren en de achtergevel om de huidige funderingen te versterken. Anderzijds werd de huidige tegelvloer in één van de kamers verwijderd om een nieuwe vloer en isolatielaag te kunnen aanbrengen. Verder werd in de aanbouw achteraan modern sanitair geïnstalleerd en werd het niveau van de koer aangepast. Aangezien de voorziene ingrepen mogelijk archeologisch bodemarchief verstoren, werd door Onroerend Erfgoed (Vlaamse Overheid) een archeologische opgraving aanbevolen.

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd tussen 23 april en 4 mei 2015 door Ruben Willaert bvba, in onderaanneming van Woudenberg nv en in opdracht van OCMW Kortrijk. De opgraving werd uitgevoerd door Tom Boncquet (projectverantwoordelijke), Janiek De Gryse en Annelies De Roek.

Figuur 3. Voorzijde huis nr. 31 (DESPRIET 2001, fig. 61)

¹ Het onderzoek vond plaats in een beschermd monument (KB van 19/04/1937 tot bescherming van het Sint-Elisabethbegijnhof te Kortrijk).

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

Het archeologisch onderzoek bestond uit een begeleiding van de funderingswerken, registratie van dwarsprofielen en, indien nodig, een vlakdekkende opgraving van de te verstoren oppervlakte, indien dit nodig bleek uit de resultaten van de dwarsseuven.

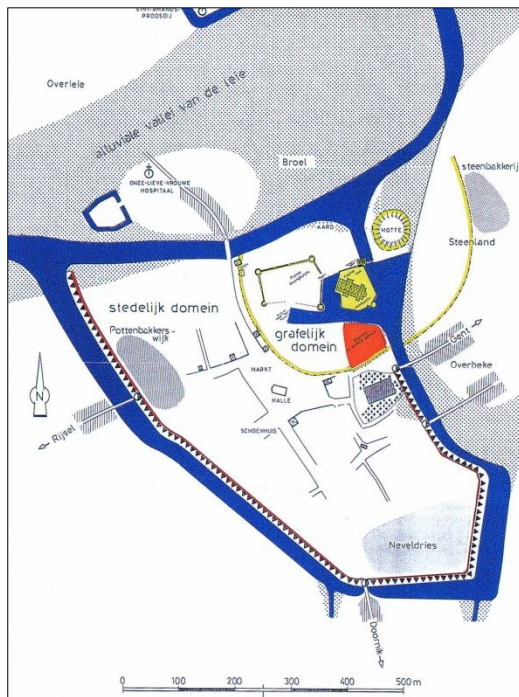
De vraagstelling van het onderzoek is niet alleen gericht op de bouwhistorie van het huidige gebouw, maar ook op de vroegere fasen in de ontwikkeling van het begijnhof op deze locatie. In de bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Kortrijk, Begijnhof 31 (2015/150) werden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen de bestaande panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners van het plangebied gedurende hun gebruikperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de ontwikkeling van het begijnhof en van het huis nr. 31 in het bijzonder?
- Op welke manier bevestigen of weerleggen de resultaten van het archeologisch onderzoek de conclusies uit het bouwhistorisch onderzoek?
- Zijn er aanbevelingen te doen naar de verdere restauratie van het pand zelf of naar eventueel toekomstig onderzoek op aanpalende zones?

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

Huis nr. 31 situeert zich vrij centraal in het Sint-Elisabethbegijnhof te Kortrijk (prov. West-Vlaanderen). Het onderzoeksgebied is kadastraal gekend als Stad Kortrijk, Afdeling 3, Sectie H, perceel 220.

1.4. HISTORISCHE SITUERING²

Figuur 4. Situering van het begijnhof (rood) t.o.v. de middeleeuwse stadskern, het grafelijk domein (geel) en de dwangburcht (geel). Toestand ca. 1350 (DESPRIET 2001, 20)

Algemeen wordt aangenomen dat het Kortrijks begijnhof omstreeks 1280 ontstaan is op de huidige locatie³. De begijnen waren echter al voor deze datum in de Kortrijkse stadskern aanwezig⁴. Een hardnekkige traditie situeert de eerste begijnengemeenschap vanaf 1238 in Kortrijk; zekerheid hierover bestaat er pas vanaf 1242. Wat de stichters betreft, zijn er verschillende aanwijzingen dat het begijnhof gesticht werd door de Graven van Vlaanderen. Behalve enkele historische gegevens, wees ook de ligging van het terrein in deze richting: het begijnhof, dat zich situeerde aan de rand van de middeleeuwse stadskern, heeft waarschijnlijk ooit deel uitgemaakt van het domein van de graven van Vlaanderen⁵. Meer bepaald wordt aangenomen dat het begijnhof ontstond ter hoogte van de zuidelijke rand van het grafelijk domein.

Het begijnhof kende in haar lange bestaan grote bloeiperiodes én periodes van sterk verval. Het begijnhof werd tijdens de 14de eeuw twee keer, mogelijk zelfs drie keer, ernstig beschadigd door oorlog of brand. Deze periodes van verval werden steeds gevolgd door een langzaam en vrij moeizaam herstel.

Het 1ste kwart van de 17de eeuw was een hoogtepunt in de geschiedenis van het begijnhof: in deze periode werd het begijnhof immers sterk uitgebreid in noordelijke en oostelijke richting⁶. Deze uitbreiding geschiedde op de bleekweide ten noorden van het begijnhof. Deze bleekweide was tot stand gekomen door de verkoop en verkaveling van het grafelijk domein en burcht (1411-1429), waardoor de burchtgrachten met puin werden opgevuld⁷.

Vanaf het midden van de 18de eeuw zette het verval van het Kortrijks begijnhof zich in; tijdens het 2de kwart van de 19de eeuw heeft het te kampen met leegstand van een deel van de gebouwen. Het begijnhof kende nog een laatste periode van heropleving in de 2de helft van de 19de eeuw, waarbij een deel van het gebouwenbestand gerestaureerd werd⁸.

² Het historisch kader is gebaseerd op het onderzoek dat in het verleden reeds verricht werd door Ph. Despriet (DESPRIET 2001) en op de bouwhistorische nota opgesteld door Architectenbureau Ph. Pauwels – Stoop architecten bvba (2001, Begijnhof Kortrijk. Woning 31. Dossier 355. Dossier restauratiepremie. Bouwhistorische nota).

³ DESPRIET 2001, 19-23.

⁴ Begijnen zijn weduwen of ongehuwde vrouwen die zich in een christelijke gemeenschap verenigden en zich wijdden aan naastenliefde, onderwijs en inzet t.o.v. christelijke instellingen (DESPRIET 2001, 7).

⁵ DESPRIET 2001, 41, 76.

⁶ DESPRIET 2001, 69.

⁷ DESPRIET 2001, 59-66.

⁸ DESPRIET 2001, 41-43.

Huis nr. 31, dat zich in de onmiddellijke nabijheid van de kapel situeert, wordt ook de woning van de grootjuffrouw genoemd. Niet alleen door de locatie, maar ook door de grootte straalde dit gebouw meer aanzien uit dan de andere (bescheiden) begijnhuizen⁹.

De grootjuffrouw had de leiding over het begijnhof en was verantwoordelijk voor zowel de geestelijke als de materiële zaken binnen het hof¹⁰. Uit de 15de-eeuwse statuten kan opgemaakt worden dat elke 2 jaar een nieuwe grootjuffrouw gekozen werd, tenzij het mandaat van de voorgaande juffrouw verlengd werd¹¹. Vanaf 1440 werd de grootjuffrouw om de 3 jaar verkozen; vanaf de 17de eeuw mocht de grootjuffrouw slechts 1 keer herverkozen worden¹².

⁹ Er dient opgemerkt te worden dat sommige functies in het begijnhof doorheen de tijd verhuisden. Vermoedelijk was woning 30, in het oudste gedeelte van het begijnhof, in oorsprong het huis van een grootjuffrouw (bouwhistorische nota pg. 38).

¹⁰ Ze werd hierin bijgestaan door een raad bestaande uit de oversten van het convent en de ziekenzaal (bouwhistorische nota pg. 8).

¹¹ Bouwhistorische nota pg. 8.

¹² Bouwhistorische nota pg. 8.

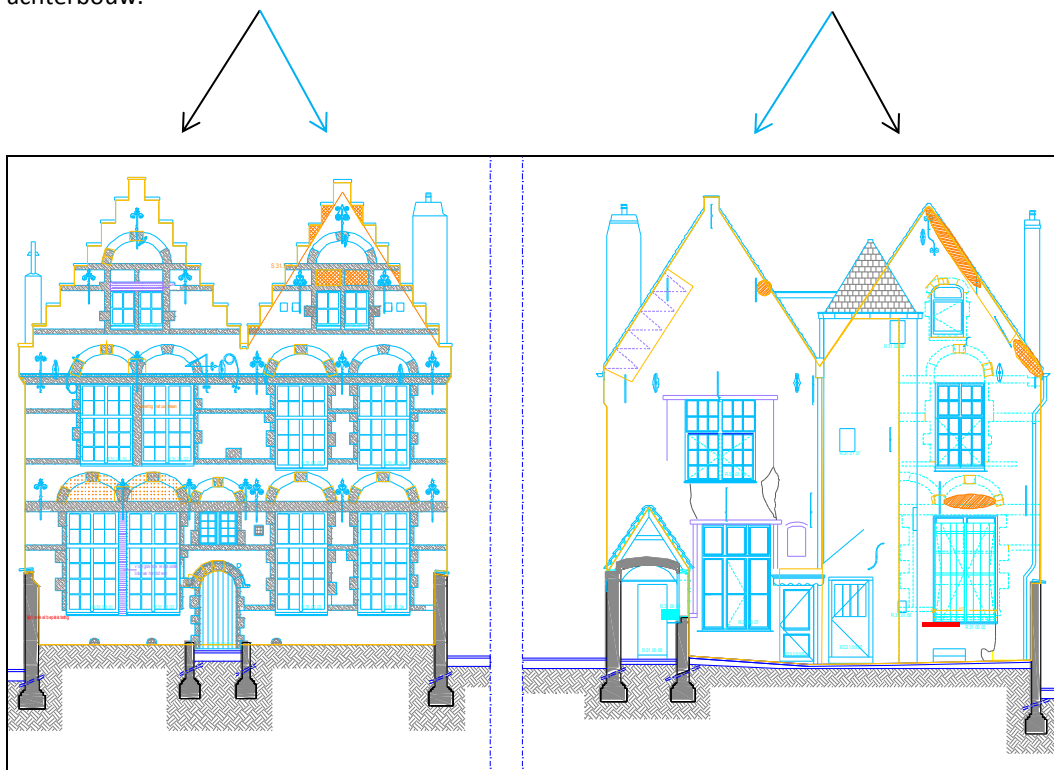
2. BOUWHISTORISCH ONDERZOEK

Omdat m.b.t. huis nr. 31 reeds een grondig bouwhistorisch en muurarcheologisch onderzoek uitgevoerd was, werden binnen de huidige onderzoeksopdracht slechts enkele bijkomende waarnemingen uitgevoerd.

2.1. SYNTHESE BOUWHISTORISCHE NOTA

Vooreerst kan verwezen worden naar de bouwhistorische nota, die door de architecten in het kader van de aanvraag van de restauratiepremie opgemaakt werd¹³. Hieronder volgt een bondige synthese van het reeds uitgevoerde onderzoek.

Huis nr. 31 betreft een dubbelwoonst, gekenmerkt door 2 trapgevels aan de voorzijde, 2 gelijklopende zadeldaken en een cilindrische traptoren aan de achterzijde (fig. 5). Zowel vooraan als achteraan het huis komt een koer voor. De koer achteraan wordt begrensd door een achterbouw.

Figuur 5. Huis nr. 31, bestaande toestand, voorzijde (links) en achterzijde (rechts) (bouwhistorische nota, digitale bijlage). Voor de duidelijkheid werden in huidig rapport de termen van de bouwhistorische nota aangehouden: nr. 31 bestaat uit het linkerhuis (zwart) en het rechterhuis (blauw)

Heel wat bouwhistorische elementen, zowel op de voor- als op de achtergevel, wijzen er op dat het dubbelhuis niet als één geheel werd gebouwd. Wat de voorgevel betreft, wordt de gelijkvloerse verdieping van het linkerhuis in vergelijking met het rechterhuis vooreerst gekenmerkt door minder zuivere traveeën. Daarnaast zijn de ankers van het linkerhuis duidelijk minder rijk uitgewerkt en zijn ze bovendien zeer dicht en schuin boven het anker van het rechterhuis aangebracht. Interessant is het feit dat de ankers van het linkerhuis het jaartal 1649

¹³ 2001, Begijnhof Kortrijk. Woning 31. Dossier 355. Dossier restauratiepremie. Bouwhistorische nota (Architectenbureau Ph. Pauwels – Stoop architecten bvba).

bevatten. M.b.t. de voorgevel merken de onderzoekers tenslotte op dat het linker- en het rechterhuis verschil in baksteenkleur vertonen.

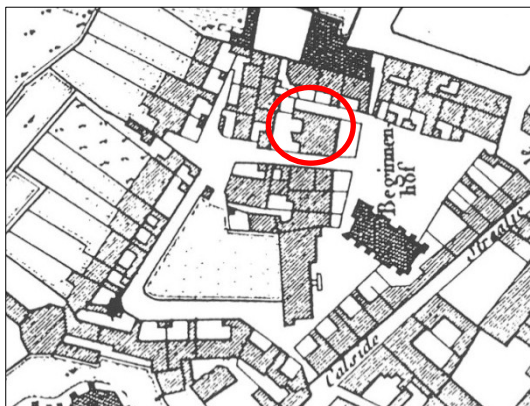
Wat de achtergevel betreft, kon vastgesteld worden dat het rechtergedeelte meer originele elementen vertoonde dan het linkergedeelte: zgn. tuitgevel, originele raamkozijnen en sporen van vlechtingen.

Algemeen kan gesteld worden dat verschillende bouwhistorische elementen suggereren dat het linkerhuis in een latere fase aan het rechterhuis aangebouwd werd¹⁴. De scheidingsmuur behoort tot het rechterhuis¹⁵. De dichtgemetselde deuropening op de gelijkvloerse verdieping van het rechterhuis is mogelijk als de vroegere inkomdeur te interpreteren¹⁶. Op basis van de interne indeling lijkt het linkerhuis, met uitzondering van de trap, uit dezelfde periode als woning 28 te dateren. Eveneens op basis van de planopbouw lijkt het rechterhuis, met uitzondering van de circulatieruimte, contemporain met woning 29.

De aanbouw van het linkerhuis gebeurde waarschijnlijk gelijktijdig met de constructie van de ommuring van de voortuin. Ter hoogte van de ommuring die aansluit op het rechterhuis is immers een duidelijke bouwnaad *in situ* terug te vinden.

Volgens de onderzoekers kadert de bouw van nr. 31 binnen de grote 17de-eeuwse uitbreiding van het Begijnhof. Tijdens deze fase, gekenmerkt door een forse stijging van het aantal bewoonsters, vonden verschillende bouwcampagnes plaats. Het begijnhof werd uitgebreid in noordelijke en oostelijke richting, waarbij woningen deels op de voormalige Nedervijver gebouwd werden.

De traptoren paalt aan de achtergevel van het linkerhuis. Zowel de vaststelling dat de boog in het metselwerk plots wordt onderbroken als het feit dat het metselverband van de trap met beide

achtergevels niet perfect doorloopt, suggereert dat de toren een latere aanbouw of herbouw is¹⁷. De bouw wordt niet vermeld in de kronieken, wat de datering sterk bemoeilijkt. De onderzoekers menen dat de toren aangebouwd aan nr. 31 uit een jongere periode dateert dan de toren van de Sint-Annazaal, voltooid in 1682. De oudste bron waarop de toren afgebeeld wordt, is de kadastrale atlas van Kortrijk door C. Cierckens (fig. 6).

Figuur 6. Detail uit plattegrond 1822, met aanduiding van huis nr. 31. Eerste kadastrale atlas van Kortrijk door C. Cierckens, publicatie 1830 (DESPRIET 2001, fig. 47).

¹⁴ Bouwhistorische nota 61-69.

¹⁵ De onderzoekers maken ook melding van het feit dat de dikte van de buitenwanden van het linkerhuis minder is dan die van het rechterhuis; een echte bouwnaad is evenwel niet zichtbaar.

¹⁶ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de dichtgemetselde deuropening geen sporen van een mooie afwerking vertoont. Indien dit de oorspronkelijke voordeur betrof, zou dit eventueel kunnen wijzen op een oudere fase, voorafgaand aan de huidige gevelafwerking. Als de huidige voorgevel in een jongere fase volledig opnieuw werd opgetrokken, kan er echter ook niet uitgesloten worden dat de oorspronkelijke voordeur zich toch in de voorgevel bevond, maar dat er geen sporen van bewaard gebleven zijn. De hoger vermelde dichtgemetselde deur zou dan als oudere binnendeur kunnen beschouwd worden.

¹⁷ De onderzoekers wijzen erop dat een versteningsproces niet uitgesloten is.

De keuken paalt aan de achtergevel van het rechterhuis. Verschillende bouwhistorische elementen suggereren dat de keuken in een latere fase aangebouwd werd, vermoedelijk in de 18de eeuw. Vaak dateren dergelijke bijgebouwtjes uit de 18de of 19de eeuw¹⁸.

Op basis van de analyses werden volgende reconstructies opgenomen in de bouwhistorische nota:

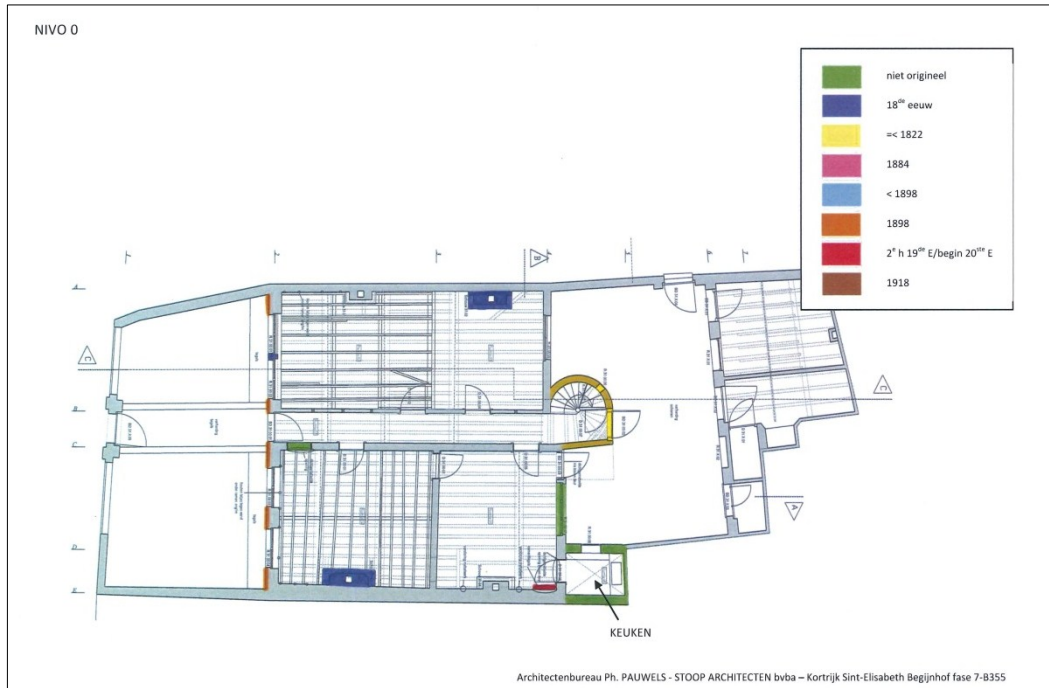

Figuur 7. Fasering: voor- en achtergevel (bouwhistorische nota pg. 64)

Figuur 8. Fasering: kelderruimte (bouwhistorische nota pg. 65)

¹⁸ DESPRIET 2001, 103.

Figuur 9. Fasering: gelijkvloerse verdieping (bouwhistorische nota pg. 66)

Figuur 10. Fasering: reconstructie van het rechterhuis (bouwhistorische nota pg. 70)

2.2. WAARNEMINGEN BINNEN HUIDIG ONDERZOEK

2.2.1. RECHTERHUIS

Rechterhuis, gelijkvloers, hoek achtergevel/scheidingsmuur

- Ter hoogte van de hoek achtergevel/scheidingsmuur is boven de deur van de scheidingsmuur een duidelijke verticale bouwnaad zichtbaar, wat aantoonst dat de scheidingsmuur hier, althans lokaal, in een jongere fase werd aangepast. De scheidingsmuur stopt hier immers tegen het metselwerk van de achtergevel (fig. 11).
- Ter hoogte van de deur kon ook vastgesteld worden dat de muur van de traptoren gedeeltelijk ingewerkt is in de scheidingsmuur.
- Boven de buitendeur bevindt zich een dichtgemetselde raamopening met een breedte van 65cm en een hoogte van 90cm. Deze situeert zich op 5cm van de scheidingsmuur (fig. 11).
- Een groot deel van de scheidingsmuur, meer bepaald het centrale gedeelte, is hermitseld. Hierop wijzen de paarse bakstenen en de harde witbeige kalkmortel.

Rechterhuis, 1ste verdieping, hoek achtergevel/scheidingsmuur

- Op de eerste verdieping is een zware scheur zichtbaar in de scheidingsmuur (fig. 12). Bij het optrekken van de traptoren is deze wellicht gedeeltelijk ingewerkt in de scheidingsmuur. Mogelijk is deze scheur ontstaan, wanneer de traptoren licht verzakt is.
- Dit kon eveneens aangetoond worden door de vaststelling dat er zich een bouwnaad bevindt tussen de scheidingsmuur en de achtergevel van het rechterhuis. Hierbij loopt de scheidingsmuur verder door achter de gedeeltelijk uitgebroken achtergevel.

Rechterhuis, 1ste verdieping, hoek voorgevel/scheidingsmuur

- Ter hoogte van de hoek voorgevel/scheidingsmuur lijkt het metselwerk in verband gemetseld. Dit suggereert dat het rechterhuis ouder is dan het linkerhuis.
- In de scheidingsmuur zijn de koppen van de moerbalken van het linkerhuis duidelijk zichtbaar in het rechterhuis. Dit duidt er op dat deze pas in een latere fase in de muur werden verwerkt.
- In de voorkamer van het rechterhuis bevindt zich tegen de scheidingsmuur een naad in de vloer van de oorspronkelijke schouw tegen deze muur (cfr. haard op het gelijkvloers). Eenzelfde vaststelling kon gedaan worden in de achterkamer.

Rechterhuis, 1ste verdieping, achterkamer

- Rond de haard tegen de zuidelijke muur bevindt zich een naad in de planken. Het betreft een veel grotere opening dan nodig lijkt voor enkel een schouw. Kunnen we hier te maken hebben met de oorspronkelijke trapopening?

Figuur 11. Achterkamer van het rechterhuis, met aanduiding van de bouwnaad (geel) en de dichtgemetselde raamopening (rood)

Figuur 12. Achterkamer van het rechterhuis op de eerste verdieping

2.2.2. LINKERHUIS

Linkerhuis, gelijkvloers, hoek achtergevel/scheidingsmuur

- Ter hoogte van de hoek achtergevel/scheidingsmuur is de achtergevel eveneens gedeeltelijk afgekapd voor de bouw van de traptoren en het ingewerkte deel hiervan in de scheidingsmuur. Op deze locatie is het evenwel minder dan aan de andere zijde van de muur. Mogelijk is dit gedeeltelijk afgebroken door de aanwezigheid van de scheur, die zich manifesteert in de scheidingsmuur.

Linkerhuis, gelijkvloers, hoek voorgevel/scheidingsmuur

- Ter hoogte van de hoek voorgevel/scheidingsmuur is een verticale bouwnaad zichtbaar, waarbij het metselwerk van de voorgevel dieper doorloopt. Dit kan er op wijzen dat de voorgevel in een jongere fase werd aangepast en tegen de huidige scheidingsmuur aan werd gebouwd.
- In de bouwnaad is op de eerste verdieping een restant van een hoek met bepleistering en kalkverf zichtbaar (fig. 13). Deze hoek situeert zich ca. 2cm dieper dan het metselwerk van de scheidingsmuur. Een gelijkaardige vaststelling werd gedaan in de noordelijke hoek met de voorgevel. De vraag rijst of de muur verzakt is of de scheidingsmuur licht verplaatst.

Figuur 13. Het restant bepleistering in de hoek tussen de voorgevel van het linkerhuis en de scheidingsmuur

3. METHODE

Figuur 14. Weergave van de dwarsseleuen (groen) en de sonderingsputten (rood)

De opdracht bestond in eerste instantie uit het graven van een dwarssleuf in ruimte 05 (woning), ruimte X.01/X.02 (achterbouw) en de koer (fig. 14). De dwarssleuven werden manueel uitgegraven tot op de voorziene verstoringsdiepte, inclusief een kleine buffer (ca. 40cm diepte). Het meest archeologisch relevante lengteprofiel, alsook de sporen in grondvlak, werden opgekuist, gefotografeerd en geregistreerd. Gezien de beperkingen, die de kleine ruimtes opleverden voor digitale opmeting, werd ervoor geopteerd om alle aangetroffen sporen en structuren manueel in te meten t.o.v. een lokaal meetsysteem. Deze tekeningen (schaal 1/20) werden later gedigitaliseerd en ingepast in een gegeorefereerd grondplan.

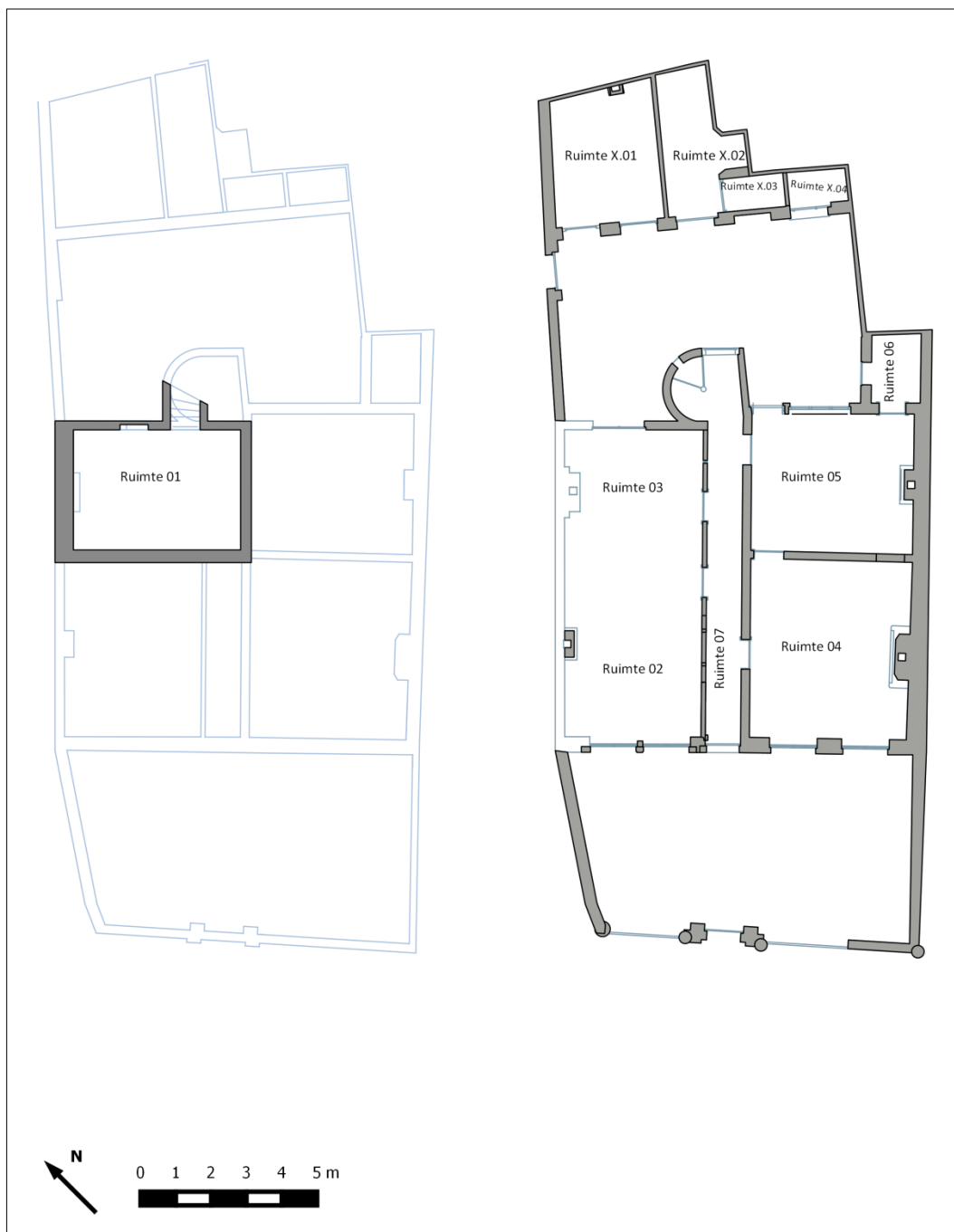
Enkel in ruimte 05 (fig. 15) werd er, omwille van praktische overwegingen, besloten om de dwarssleuven lokaal uit te breiden en de zones rond de aangetroffen wanden vlakdekkend te verdiepen tot de geplande verstoringsdiepte. Op die manier konden de aangesneden structuren binnen een ruimere context onderzocht worden, zonder dat de geplande werken vertraging opliepen.

Voor een peiling naar de diepte van de aan te leggen sleuven voor de onderschoeiing van de bestaande funderingen, werden door de aannemer verschillende kleine sonderingsputten (A-G) gegraven langs de bestaande muren. Deze werken werden archeologisch geregistreerd.

4. RESULTATEN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Om een overzichtelijk beeld weer te geven worden de resultaten van het archeologisch onderzoek per onderzochte zone besproken. Bij de beschrijving van de onderzochte ruimtes worden dezelfde verwijzingen gehanteerd als in de bouwhistorische nota (fig. 15).

Voor het algemeen sporenplan kan verwezen worden naar bijlage 1.

Figuur 15. Omschrijving ruimtes cfr. bouwhistorische nota

4.1. RUIMTE 01

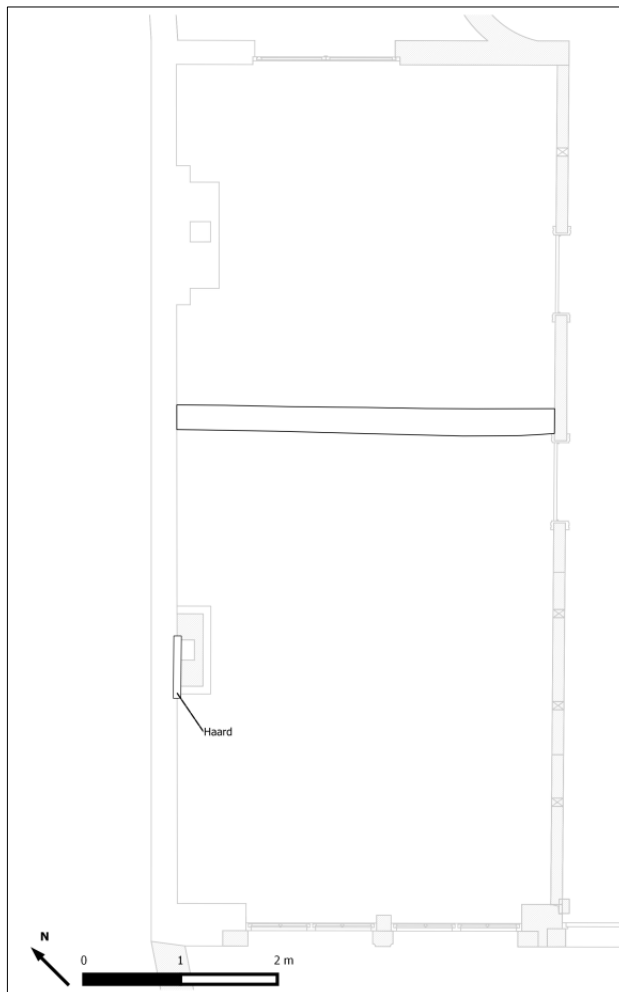
De binnenruimte van de kelder werd niet bijkomend onderzocht.

4.2. RUIMTE 02

Tijdens een waarneming in ruimte 02 werd de haard, die zich op 2,08m van de voorgevel bevond, gelokaliseerd en beschreven. De haard had een breedte van 72cm en bestond uit diagonaal geplaatste tegels, net zoals de haard aangetroffen in ruimte 05. Zowel links als rechts waren de diagonale tegels afgeboord met 1 rij verticale tegels. De bewaarde hoogte bedroeg 26cm.

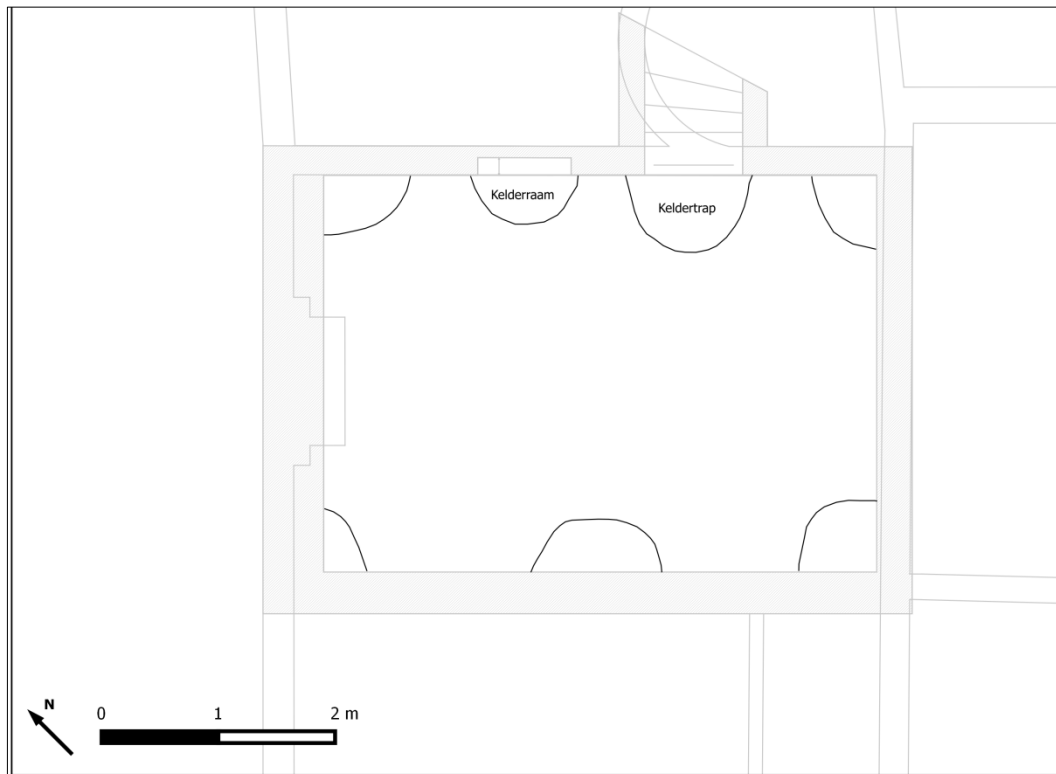
Figuur 16. Overzichtsfoto haard in de voorkamer van het linkerhuis

Figuur 17. Lokalisatie haard in ruimte 02

4.3. RUIMTE 03

Het archeologisch onderzoek van ruimte 03 maakte strikt genomen geen deel uit van de huidige opdracht. Toch werd ervoor geopteerd om de constructie-elementen van het gewelf van kelderruimte 01 in te tekenen en op te nemen in het opgravingsplan.

Figuur 18. Grondplan ruimte 03

4.4. RUIMTE 04

Ook het archeologisch onderzoek van ruimte 04 maakte strikt genomen geen deel uit van de huidige opdracht. De aanwezigheid van 2 haardwangen aan de overzijde van de huidige haard, 21cm onder de huidige tegelvloer, werd evenwel geregistreerd en opgenomen in het opgravingsplan.

Haardwang A heeft bovenaan een lengte van 32cm en een breedte van 24cm. Het restant bestaat uit 6 baksteenlagen boven de versnijding. De versnijding situeert zich op 57cm onder de huidige tegelvloer. Het restant is opgebouwd uit rode bakstenen (24x5,5cm) en harde beige kalkmortel.

Haardwang B heeft bovenaan een lengte van 30cm en een breedte van 24,5cm. Het restant bestaat uit 7 baksteenlagen boven de versnijding en vertoont dezelfde opbouw en materiaalgebruik als A.

Beide haardwangen vertonen, wat de binnenzijde betreft, een duidelijke afronding. Beide zijn ook aan de binnenzijde bestreken met een witte kalkemulsie. De onderlinge afstand tussen haardwang A en B bedraagt (binnenwerks) 1,93m. Tussen beide restanten komt een halfsteens muurtje voor, dat duidelijk tot een jongere fase behoort. Mogelijk is het halfsteens muurtje in verband te brengen met de bevloering van de ruimte.

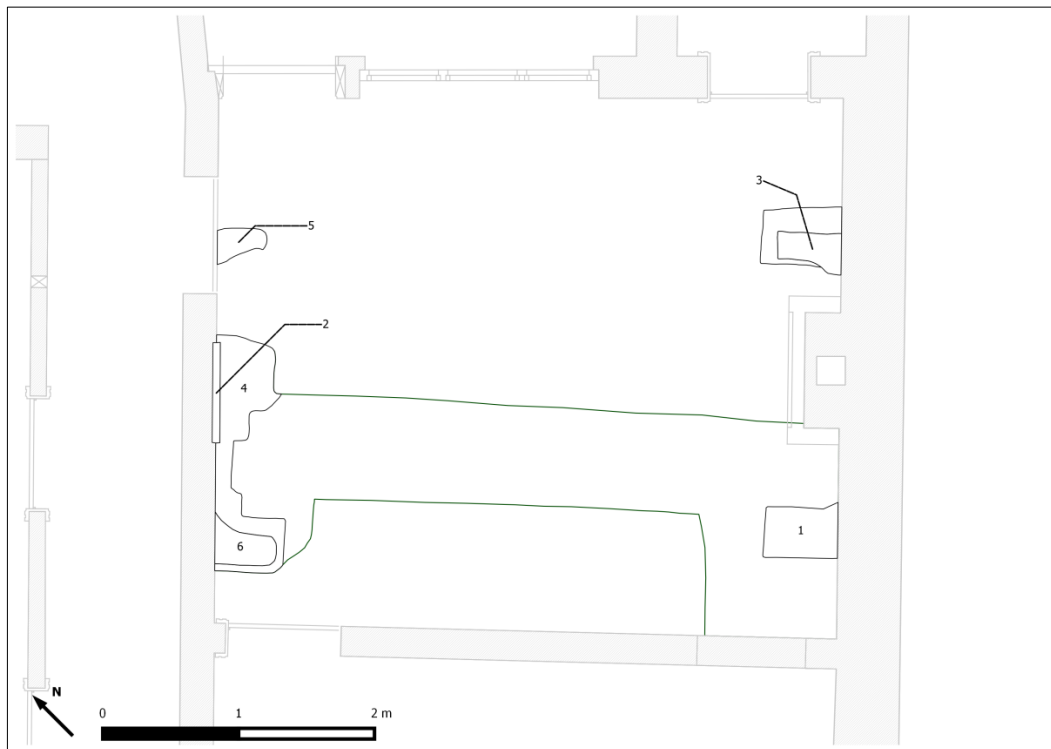
Figuur 19. Grondplan ruimte 04

Figuur 20. Haardwangen in ruimte 04

4.5. RUIMTE 05

Zowel tegen de buitengevel van het rechterhuis als aan de zijde van de gang werden onder de huidige tegelvloer (+16,31m TAW) verschillende bakstenen structuren geregistreerd, die kunnen geïnterpreteerd worden als haardwangen.

Figuur 21. Grondplan ruimte 05

S1 (+16,32m TAW) betrof het restant van een (rechter) haardwang, opgebouwd uit rode bakstenen (24,5x11/11,5x4,5cm) en zeer harde lichtgrijze kalkmortel. In totaal konden 7 baksteenlagen (44cm) onderzocht worden; de breedte bedroeg 35,5cm. Ter hoogte van de bovenste bewaarde laag vertoonde S1 een duidelijke afronding. Verder kon vastgesteld worden dat het restant in verband gemetseld is met de zijgevel en bovendien correspondeert met de bouwnaad van de schouw in de muur (fig. 23). Het stratigrafisch onderzoek toonde aan dat de aanleg sleuf van S1 (P1/L7) enkel afgedekt wordt door het zavelbed van de huidige vloer (P1/L1), wat suggereert dat S1 tot één van de jongere bouwfasen behoort (fig. 22).

Figuur 22. SL1/P1

S1 correspondeert met **S3**, te identificeren als het restant van een (linker) haardwang (fig. 24). De afstand tussen S1 en S3 bedraagt (binnenwerks) ca. 1,88m. Het bovenste niveau van S3 bestaat uit volledige, rode bakstenen (20,5x9,5x5cm) en vrij harde witte kalkmortel. Dit niveau wordt enkel afgedekt door het zavelbed van de huidige tegelvloer. Het onderste niveau daarentegen is opgebouwd uit rode recuperatiestenen (24x11,5x5cm) en zeer harde witte kalkmortel, vergelijkbaar met S1.

Figuur 23. Haardwang S1, met aanduiding van de corresponderende bouwnaad

Figuur 24. Haardwangen S1 (rechts) en S3 (links), na verdere vrijlegging

Figuur 25. Overzichtsfoto van haardrestant S2, geassocieerd met tegelvloer S4

Ook ter hoogte van de zijde van de gang werden in ruimte 05 verschillende haardrestanten aangetroffen. **S2** was opgebouwd uit diagonaal gepositioneerde tegels, aangebracht omheen horizontaal aangebrachte tegels. De max. bewaarde hoogte bedroeg 44cm. Slechts aan één zijde waren de schuin gepositioneerde tegels bewaard tot op het niveau van de vloertegels; deze zijde vertoonde eveneens een duidelijke verticale begrenzing. Gezien de symmetrische opbouw van het geheel is aan de andere zijde hetzelfde patroon te verwachten; deze was echter niet meer bewaard. De diagonale tegels vertoonden in tegenstelling tot de horizontale tegels zware roetsporen. Alle tegels vertoonden zware brandsporen. T.g.v. de sterke verbrokkeling van de tegels kon het formaat nauwelijks bepaald worden. Slechts in 1 geval kon een formaat geregistreerd worden: 13x1,5cm.

Wellicht is haardrestant S2 te associëren met de zwaar verbrande tegelvloer **S4**. Deze is opgebouwd uit roodbakkende tegels, van verschillende formaten. Tegels met zijde 19,5cm lijken overwegend voor te komen.

Op basis van het stratigrafisch onderzoek kon afgeleid worden dat haard S2 ouder is dan haard S1/S3 aan de overzijde van de ruimte. Puinpakket P1/L2 werd immers aangetroffen op vloer S4 en tegen de haard. Aan de overzijde van ruimte 05 was het puinpakket duidelijk oversneden door de aanlegseuf van S1.

Figuur 26. Haardwangen S5 (rechts) en S6 (links)

Figuur 27. Detailfoto haardwang S6, geassocieerd met tegelvloer S4

Haardwangen **S5** en **S6** behoren wellicht tot dezelfde fase als **S2** en **S4**. Op basis van opbouw en materiaalgebruik is **S5** zonder twijfel te beschouwen als de tegenhanger van **S6**. De afstand tussen beide restanten bedraagt (binnenwerks) 2,12m. Tegelvloer **S4**, die eveneens met **S2** te associëren is, werd ook rondom **S6** vastgesteld. Er zijn geen aanwijzingen dat **S6** jonger zou zijn dan **S4**; beide lijken gelijktijdig te zijn en deel uit te maken van 1 geheel.

De max. bewaarde hoogte van **S6** t.o.v. het niveau van **S4** bedraagt 7 baksteenlagen (40cm). **S6** is opgebouwd uit orangerode bakstenen (24x11,5x5cm) en vrij harde beige kalkmortel. Zowel aan de binnenzijde als aan de buitenzijde wordt het bovenste niveau gekenmerkt door afgeronde bakstenen. De binnenzijde van **S6** tot de overgang met **S2** wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van kalkmortel met negatief indrukken van tegels. De dikte van de tegels is uitgekapt uit bakstenen, zodat 1 vlak bekomen werd.

4.6. RUIMTE X.01 EN X.02

Op ca. +15,83m TAW werd ter hoogte van ruimte X.01 een concentratie kasseien aangetroffen: **S1**. De concentratie vertoonde geen ruimtelijke samenhang noch vlak verloop. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat **S1** te interpreteren is als een loopniveau. Wellicht gaat het om de uitbraak van een kasseiniveau, vergelijkbaar met **S2**. Stratigrafisch werd **S1** enkel afgedekt door het zavelbed van de huidige tegelvloer.

S2 (+15.96m TAW), aangetroffen ter hoogte van ruimte X.02, was wel nog *in situ* bewaard. Het niveau bestond uit verschillende formaten kasseien (11x8,5cm; 15x14,5cm; 15,5x7cm), die zorgvuldig gelegd waren. Het vloerniveau werd aan noordwestelijke zijde begrensd door een smal uitbraakspoor, dat zowel in **P1** als op het niveau van de huidige tegelvloer zichtbaar was (fig. 31). Het uitbraakspoor markeerde op het ogenblik van de begeleiding de scheiding tussen ruimte X.01 en X.02. De vaststelling dat ook **S2** door dit uitbraakspoor begrensd werd, toont aan dat de achterbouw reeds tijdens de aanleg van **S2** in verschillende interne ruimtes opgedeeld was.

Ter hoogte van de aansluiting met de waterput, werd **S2** gekenmerkt door de aanwezigheid van plavuizen. Nergens konden de volledige afmetingen bepaald worden. De waterput is dan ook ouder dan of gelijktijdig met **S2**.

Figuur 28. Sporenplan SL2

Figuur 29. Overzichtsfoto S1

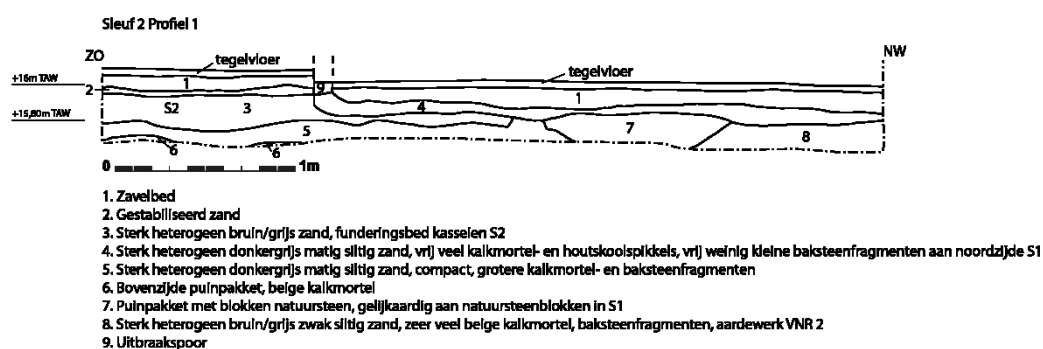

Figuur 30. Overzichtsfoto S2

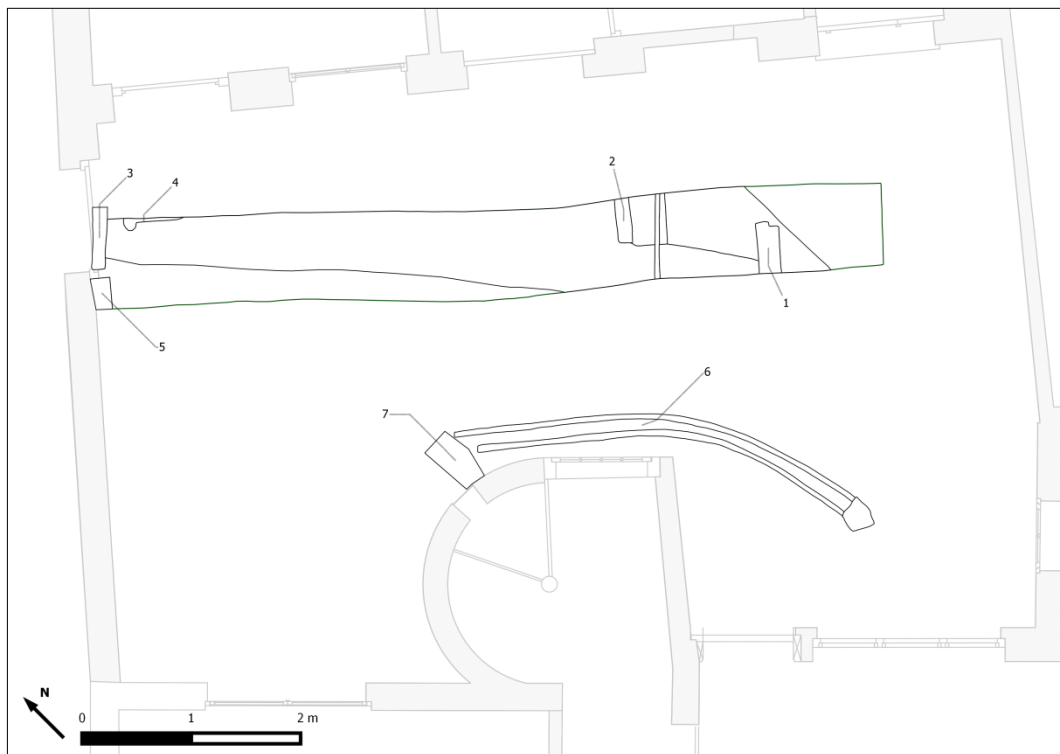
Figuur 31. Overzichtsfoto van P1, met aanduiding van het uitbraakspoor (geel) en kasseiniveau S2 (rood)

Het stratigrafisch onderzoek toont aan dat S2 afgedekt wordt door een dun pakket gestabiliseerd zand (SL2/P1/L2), dat op zijn beurt afgedekt wordt door het zavelbed van de huidige tegelvloer (SL2/P1/L1). De aanwezigheid van rolletjes WC-papier in het zavelbed suggereert dat de tegelvloer in ruimte X.02, en vermoedelijk ook in ruimte X.01, in een zeer recente periode gelegd werd.

Figuur 32. SL2/P1

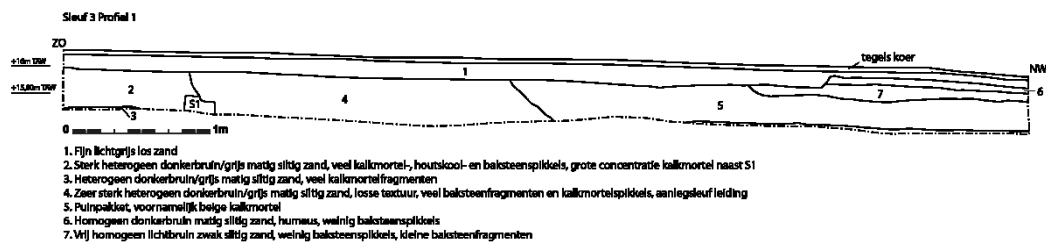
4.7. KOER (TUSSEN HUIS NR. 31 EN ACHTERBOUW)

Figuur 33. Grondplan binnenkoer, met aanduiding van S7

Figuur 34. Overzichtsfoto van SL3, met aanduiding van S1 (oranje) en S2 (wit)

Figuur 35. SL3/P1

S1 (+15,73m TAW) betreft een vrij recente bakstenen muur, opgebouwd uit recuperatiemateriaal: onvolledige, paarsrode bakstenen (9x4cm, 9,5x4,5cm) en zeer harde witgrijze kalkmortel. S1 kon slechts zeer beperkt onderzocht worden: slechts 2 baksteenlagen waren zichtbaar; bovendien was S1 aan 1 zijde volledig verstoord. S1 werd stratigrafisch afgedekt door het sterk heterogene pakket SL3/P1/L2 en wordt gedeeltelijk oversneden door de aanlegsleding van een recente leiding (SL3/P1/L4).

S2 (+15,79m TAW) is eveneens opgebouwd uit recuperatiemateriaal: rode bakstenen (12x4,5cm) en beige-witte kalkmortel. In totaal konden 4 baksteenlagen geregistreerd worden. De bakstenen lijken geassocieerd met een vierkant grondspoor, gekenmerkt door een vulling van gele zavel. Mogelijk is S2 te interpreteren als de zijmuur van een (riool)putje. Vermoedelijk is er geen verband met de loden leiding, die zich eveneens op deze locatie bevindt. Stratigrafisch wordt S2 eveneens afgedekt door SL3/P1/L2. Aan zuidelijke zijde was S2 verstoord door aanlegsleding SL3/P1/L4.

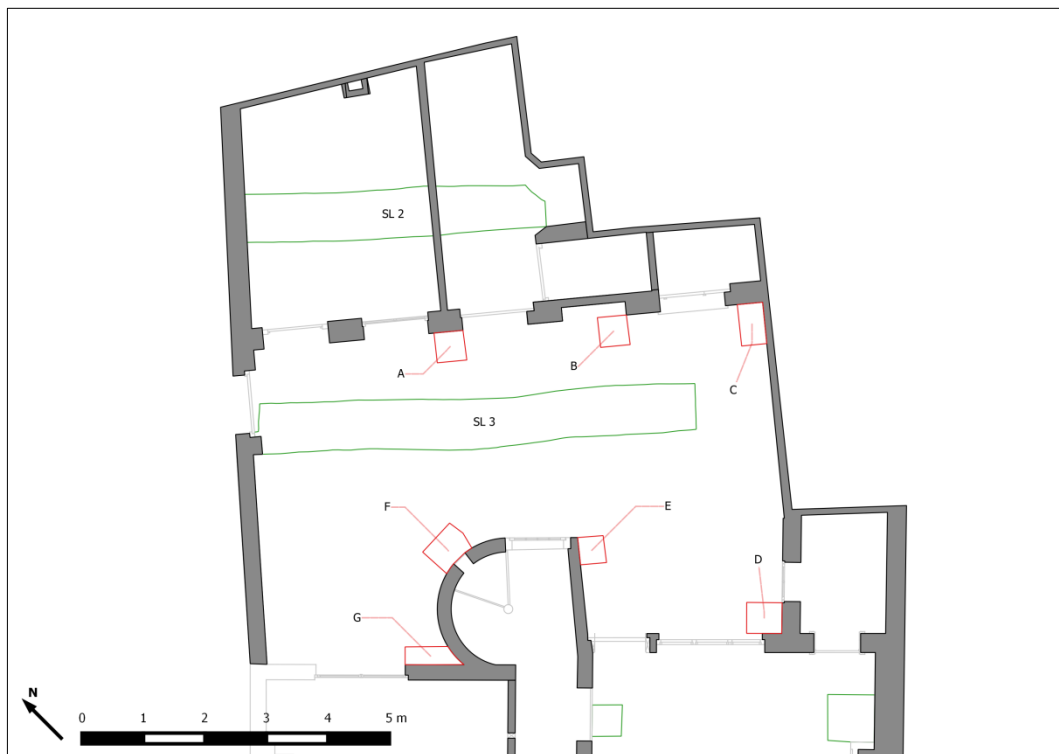
S3 bestaat uit 1 laag bakstenen ter hoogte van de dorpel van de deur aan straatzijde (fig. 36). Het betreft recuperatiemateriaal (?x10x3,5cm). S3 was aan zuidelijke zijde tegen S5 aangebouwd.

S4 is opgebouwd uit recente, rode bakstenen en cement (fig. 36). Dit restant is te interpreteren als de westelijke zijmuur van de riool ter hoogte van de deur.

S5 betreft de fundering van de tuinmuur ter hoogte van de deuropening (fig. 36). Onder de dorpel zijn 6 baksteenlagen zichtbaar. S5 was opgetrokken met recuperatiemateriaal (?x11x4cm, 19x?x4,5cm)

Figuur 36. Overzichtsfoto van S3 (wit), S4 (rood) en S5 (geel)

4.8. SONDERINGSPUTTEN

Figuur 37. Detail sleuvenplan, met aanduiding van de sonderingsputten

Put A werd aangelegd langs de buitengevel van ruimte X.01. Op 19cm t.o.v. het huidige vloerniveau werd een versnijding van 6cm vastgesteld. Het metselwerk onder de versnijding (49cm) was vrij slordig en gekenmerkt door vrij harde beige kalkmortel. Op 49cm t.o.v. de versnijding komt een duidelijke horizontale naad voor. Het metselwerk onder deze naad is zorgvuldig en gekenmerkt door harde beige kalkmortel. Op 36cm t.o.v. de naad vertoonde het metselwerk een versnijding van 2/3cm. Daaronder kon nog 13cm metselwerk geregistreerd worden.

Algemeen kan gesteld worden dat dit deel van de achterbouw gekenmerkt wordt door een opmerkelijk diepe fundering. Daarnaast is het duidelijk dat de voorgevel van de achterbouw opgetrokken is op een oudere fundering.

Figuur 38. Sonderingsput A

Ook **put B** werd aangelegd langs de voorgevel van het bijgebouw. Op 16cm t.o.v. de huidige tegelvloer (+16,00m TAW) werd een versnijding van 5cm vastgesteld. Op +15,58m TAW werd opnieuw een versnijding van 8cm vastgesteld. Het metselwerk boven deze versnijding was vrij zorgvuldig en gekenmerkt door harde beige kalkmortel. Het metselwerk onder deze versnijding, tot op +15.37m TAW, sprong ca. 5cm terug. Uit het onderzoek kon echter niet opgemaakt worden of het hier al dan niet een oudere fase betrof.

Figuur 39. Sonderingsput B

Put C werd aangelegd ter hoogte van de zuidelijke hoek van het bijgebouw. Tijdens deze sondering werd een gecementeerde beerput aangesneden.

Figuur 40. Sonderingsput C

In **put D**, aangelegd ter hoogte van de hoek van de keuken, werd een gecementeerde waterput aangesneden. S6, het bakstenen kanaal dat tijdens de begeleiding van de werken van de koer werd aangetroffen, is te associëren met deze waterput. Verder kon vastgesteld worden dat op 55cm onder de huidige tegelvloer een versnijding voorkomt van ca. 7cm.

Figuur 41. Sonderingsput D

S6 (+16,02m TAW) betreft een bakstenen kanaal, opgebouwd uit paarse en rode bakstenen (21x?x6cm) en zeer harde grijze kalkmortel (fig. 42). De breedte (binnenwerks) bedroeg ca. 11cm; de diepte 10/11cm. Het kanaal werd gekenmerkt door een bakstenen vloerniveau. Vermoedelijk was dit kanaal aangesloten op de regenpijp, die zich in de noordwestelijke hoek situeerde, en vond deze aansluiting op de waterput in de zuidwestelijke hoek aan de keuken.

Figuur 42. Overzichtsfoto van S6

Put E werd in 2 fases aangelegd. Fase 1 werd aangelegd ter hoogte van de oostelijke hoek van de traptoren. De fundering wordt gekenmerkt door de afwezigheid van versnijdingen. Verder wordt het metselwerk gekenmerkt door de aanwezigheid van heel wat recuperatiemateriaal (rode en orangerode bakstenen) en vrij zachte beige kalkmortel. De onderzijde van de fundering situeert zich op 15.16m TAW, 98cm t.o.v. de huidige tegelvloer.

Figuur 43. Sonderingsput E

In een tweede fase wordt put E uitgebreid tot de hoek van de traptoren met het rechterhuis. De onderzijde van de fundering van het rechterhuis situeert zich op +15,19m TAW, 108cm onder de dorpel. Het metselwerk wordt gekenmerkt door recuperatiemateriaal van rode bakstenen (20/24x11x4,5cm) en vrij zachte beige kalkmortel. Het betreft verzorgd metselwerk, in een onregelmatig verband. De onderste 3 lagen (ca. 18cm) zijn slordig gemetseld.

Ter hoogte van het niveau van de onderzijde van de traptoren vertoont de fundering van het rechterhuis een versnijding.

Figuur 44. Sonderingsput E

Tijdens het onderzoek van fase 2 kon vastgesteld worden dat de fundering van de traptoren gedeeltelijk op ouder muurwerk rustte. Dit metselwerk bevond zich niet in dezelfde lijn als de fundering van de traptoren, maar sprong ca. 25cm in. De muur was opgebouwd uit orangerode bakstenen (24x11x5cm) en zachte beige kalkmortel, geassocieerd met recuperatiemateriaal. Dit metselwerk vertoonde een versnijding van ca. 7cm; daaronder kon nog 30cm metselwerk vastgesteld worden. Er kon ook vastgesteld worden dat de fundering van het rechterhuis vanaf het niveau van de onderzijde van de traptoren gedeeltelijk is uitgebroken. De reden hiervoor is echter niet helemaal duidelijk.

Put F werd aangelegd ter hoogte van de noordzijde van de traptoren. Het metselwerk vertoonde, net zoals in put E, geen versnijdingen. Het metselwerk, dat perfect de ronding van de toren volgde, werd gekenmerkt door recuperatie-materiaal (oranjerode bakstenen) en vrij harde beige kalkmortel. De onderzijde van het metselwerk situeert zich op +14,74m TAW, op ca. 153cm t.o.v. de dorpel van de traptoren.

Figuur 45. Sonderingsput F

Bij het verdiepen van put F werd op +14,45m TAW, onder de fundering van de traptoren, een bakstenen muur aangesneden: S7. Deze kon slechts zeer beperkt onderzocht worden. De breedte bedroeg 28cm. De muur was opgebouwd uit oranjerode bakstenen en zachte beige kalkmortel. Baksteenformaten konden nauwelijks bepaald worden (?x13x6cm).

Figuur 46. Sonderingsput F, met aanduiding van de muur onder de fundering van de traptoren

Put G werd aangelegd ter hoogte van de hoek van de traptoren en het linkerhuis. De onderzijde van de fundering van de traptoren situeert zich op +14,71m TAW, 156cm onder de dorpel van de traptoren. Op 42cm onder het niveau van de dorpel komt een versnijding met een breedte van 4cm voor. Daaronder konden 5 baksteenlagen vastgesteld worden, gekenmerkt door verzorgd metselwerk. Het metselwerk onder dit niveau is aanzienlijk slordiger gemetseld. Het onderste metselwerk wordt ook gekenmerkt door een ander materiaalgebruik, met name recuperatie van donkerrode en paarse bakstenen en harde lichtgrijze kalkmortel.

Sondering G leverde ook gegevens op over de fundering van het linkerhuis en het verband met de fundering van de traptoren. Op 71cm t.o.v. de versnijding van de traptoren vertoonde ook de fundering van het linkerhuis een beperkte versnijding (breedte 5/6cm). Op een diepte van 24cm daaronder werd een nieuwe versnijding vastgesteld, met een breedte van 3/4cm. Op 19cm daaronder werd een versnijding met een breedte van 3cm vastgesteld; de onderkant situeerde zich op 17cm daaronder.

Figuur 47. Sonderingsput G

Wat het verband tussen de traptoren en de fundering van het linkerhuis betreft, kon in het metselwerk boven de eerste versnijding van het linkerhuis vastgesteld worden dat de toren gedeeltelijk ingewerkt was in het metselwerk van het linkerhuis. In het dieperliggende metselwerk bleek de fundering van de toren echter rond de fundering van het linkerhuis gemetseld te zijn. Ook in de hogere delen van het metselwerk, boven de versnijding van de traptoren, is gedeeltelijk een bouwnaad zichtbaar. Ter hoogte van het bezet gedeelte kunnen nauwelijks waarnemingen gedaan worden; vermoedelijk is de traptoren ook hier gedeeltelijk ingewerkt.

4.9. VONDSTMATERIAAL

Omwille van de beperkte ingreep in de bodem kon slechts weinig vondstmateriaal ingezameld worden. In dit hoofdstuk worden enkel de vondsten besproken, die stratigrafisch ingezameld konden worden. Voor een overzicht van de overige vondsten wordt verwezen naar de vondstenlijst (bijlage 2).

Uit het sterk heterogeen pakket SL1/P1/L3 (ruimte 05) werden 4 fragmenten in oxiderend aardewerk en 1 fragment in grijs aardewerk aangetroffen. Het gaat om 2 randfragmenten die te refitten zijn en gekenmerkt worden door een zware verdikte rand, een gietsneb en de aanwezigheid van glazuur aan de binnen- en buitenkant. Eén randfragment vertoont een ondersneden lip en uitgesproken, horizontaal geplaatste dekselgeul en is volledig geglazuurd aan de binnenkant. Tenslotte kon uit dit pakket ook een bodemfragment gerecupereerd worden en 1 wandfragment in grijs aardewerk. Alle fragmenten lijken te dateren uit de Post- Middeleeuwen.

Uit het sterk heterogeen pakket SL2/P1/L8, net boven de uitgraafdiepte, konden 2 fragmenten gerecupereerd worden. Het betreft een wandfragment in steengoed en een wandfragment in oxiderend aardewerk. Beide zijn ten vroegste in de postmiddeleeuwse periode te dateren. Daarnaast werd in dit pakket ook een tegelfragment aangetroffen, dat tot een subrecente periode behoort.

5. SYNTHESE

In opdracht van Woudenberg nv en OCMW Kortrijk heeft het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba in april/mei 2014 een beperkt archeologisch onderzoek uitgevoerd in huis nr. 31 in het Sint-Elizabethbegijnhof te Kortrijk (prov. W-Vl.). Het onderzoek kaderde binnen de restauratie van het zgn. huis van de grootjuffrouw. Doelstelling van het onderzoek was om na te gaan of er op de planlocatie archeologische resten aanwezig waren die door de geplande werken bedreigd waren.

Ondanks het feit dat de werken vrij oppervlakkig waren, konden toch enkele interessante vaststellingen gedaan worden. Deze vaststellingen dragen bij tot de evolutie van huis nr. 31.

De huidige muurarcheologische waarnemingen ondersteunen de hypothese, eerder geformuleerd in de bouwhistorische nota, dat het linkerhuis aan het rechterhuis aangebouwd is. De tijdsspanne tussen beide kon niet bepaald worden; het is dan ook niet duidelijk of beide dateren uit de 17de eeuw. Het linkerhuis wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van ankers met het jaartal 1649. Is het rechterhuis dan te dateren in het begin van de 17de eeuw?

De huidige traptoren is gedeeltelijk ingewerkt in de scheidingsmuur van het rechterhuis. Vermoedelijk verklaart dit de scheur op de 1ste verdieping (trekt muurwerk mee omdat de toren niet gefundeerd is dmv versnijdingen).

De traptoren is ook aangebouwd aan het linkerhuis. Tijdens de sonderingen kon duidelijk vastgesteld worden dat de fundering van de traptoren rond de fundering van het linkerhuis gebouwd werd. Dit lijkt te suggereren dat de traptoren in een latere fase dan het linkerhuis gebouwd werd.

Onder de fundering van de traptoren werd ouder metselwerk aangetroffen, dat slechts zeer beperkt onderzocht kon worden. Er kon niet bepaald worden of het hier om een oudere fase van een traptoren gaat en de huidige traptoren een herbouw betreft.

Net buiten de fundering van de traptoren werd op grote diepte een muurrestant aangetroffen, met een afwijkende oriëntatie. Door de beperkte oppervlakte van de sondering en de grote diepte, kon dit eveneens slechts beperkt onderzocht worden.

Ook bij het onderzoek van de Sint-Annazaal in het begijnhof werden op deze diepte structuren aangetroffen¹⁹. Bij dit oudere onderzoek werden zelfs nog structuren vastgesteld op een vlak, dat zich nog eens ca. 50cm dieper bevond. Binnen het huidig onderzoek kon niet bepaald worden of dat hier ook het geval was. Hieruit kan echter wel afgeleid worden dat er zich vermoedelijk over de hele oppervlakte van het oorspronkelijke begijnhof structuren bevinden op deze diepte en dat het loopniveau binnen het begijnhof - en de omliggende stad - sterk is opgehoogd sinds de middeleeuwen, zelfs na het dempen van de oorspronkelijke stadsgracht.

Bij verder onderzoek binnen het begijnhof kunnen bijgevolg zeker tot op deze diepte structuren verwacht worden, die mogelijk een beeld kunnen vormen van de oorspronkelijke indeling ervan. Er kon immers reeds aangetoond worden, door de afwijkende oriëntatie van de aangetroffen structuren, dat de oorspronkelijke indeling van het begijnhof er anders moet uitgezien hebben dan de huidige.

¹⁹ BONCQUET 2012, 32-36

Het onderzoek leverde ook informatie op over de evolutie van de interne indeling van de ruimtes.

In de achterkamer van het rechterhuis werden 2 oudere haardfasen vastgesteld. Op basis van het stratigrafisch onderzoek kon vastgesteld worden dat de haard ter hoogte van de scheidingsmuur tot de oudste fase behoort. De wangenhaard was bovendien duidelijk te associëren met een tegelvloer, die zich op 32cm t.o.v. het huidige vloerniveau situeert. Verder kon op basis van het stratigrafisch onderzoek aangetoond worden dat de achterkamer, na de opgave van de vermelde haardfase, opgehoogd werd. Het ophogen van de ruimte met dikke puinpakketten wijst duidelijk op een structurele ingreep van de achterkamer en wellicht het rechterhuis in het algemeen.

Het ophogen van een vloerniveau binnen een woning is geen onbekend fenomeen binnen een stadscontext. Ook bij andere onderzoeken binnen het begijnhof in Kortrijk kon dit vastgesteld worden²⁰. De vraag kan hierbij gesteld worden om welke reden het vloerniveau werd verhoogd. Enerzijds kan dit in sommige gevallen gelinkt worden aan een hoge grondwatertafel, waardoor problemen kunnen ontstaan en ophogen de beste optie is. De grondwatertafel op deze site ligt echter een heel stuk lager, dus dit lijkt hier onwaarschijnlijk. Hoogstwaarschijnlijk kan de ophoging gekoppeld worden aan de algemene ophoging van het straatniveau van de stad. Dit is een fenomeen dat bij veel stadscontexten kan vastgesteld worden, waarbij het vloerniveau in de woningen moet aangepast worden om te blijven corresponderen met het loopniveau buiten. Dit gebeurt niet steeds simultaan, waardoor binnen de woningen het vloerniveau vaak meteen met een groter niveauverschil in één keer wordt verhoogd.

Na deze ingreep werd een nieuwe haard in gebruik genomen, aan de andere zijde van de kamer. Het vloerniveau dat hiermee wellicht te associëren is, situeert zich vermoedelijk ongeveer op het zelfde niveau als de huidige vloer. Na de opgave van deze structuur werd de haard sterk verkleind tot het formaat van de huidige schouwmantel.

Zowel in de voorkamer van het linker- als het rechterhuis werd 1 oudere haardfase vastgesteld. Hoewel een stratigrafisch verband ontbreekt en er geen vloerniveau bewaard was gebleven, dat aan deze haardfasen kan gekoppeld worden, kan, op basis van de opbouw en afwerking, verondersteld worden dat het vloerniveau van de gebruiksfases van de haarden quasi gelijk moet zijn als dat van de oudste fase in de achterkamer van het rechterhuis. De ophoging van de ruimtes moet m.a.w. plaatsgevonden hebben nadat het linkerhuis reeds was opgetrokken.

Of deze ophoging de bouw van de traptoren voorafgaat, kon niet met zekerheid vastgesteld worden binnen het onderzoek. Gezien de hoogte van het gewelf is de aanleg van de kelder in het linkerhuis als gelijktijdig of jonger te beschouwen dan de ophoging in de woningen. Vanuit deze waarneming kan een hypothese hierover gevormd worden. Aangezien de keldertrap zich in de traptoren bevindt, moet de bouw van de traptoren wellicht als gelijktijdig met de aanleg van de kelder beschouwd worden. Hieruit zou kunnen afgeleid worden dat de traptoren jonger is dan de ophogingsfase binnen de woning.

Wat de aanbouw betreft, leverde het onderzoek enkele nieuwe gegevens op. De aanwezigheid van subrecente vondsten in het zavelbed kon duidelijk aantonen dat de huidige tegelvloer tot een zeer recente bouwfase behoort. Op 13cm van de huidige tegelvloer werd in ruimte X.02 een ouder vloerniveau *in situ* vastgesteld. Dit niveau was geassocieerd met de waterput/citerne in deze ruimte. De vloer is m.a.w. gelijktijdig of jonger dan de waterput.

²⁰ BONCQUET 2012 & 2015

Vermoedelijk bevond zich in ruimte X.01 een gelijkaardig vloerniveau; dit niveau was echter volledig uitgebroken. Verder kon aangetoond worden dat dat het vloerniveau in ruimte X.02 duidelijk afgelijnd werd door een uitbraakspoor en de tweedeling tussen beide ruimtes m.a.w. reeds aanwezig was tijdens de aanleg van vloer S2.

6. BIBLIOGRAFIE

BODDIN P. 2000-2001, *Restauratie van het huis van de grootjuffrouw in het Begijnhof te Kortrijk* (onuitgeg. Masterthesis, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, Departement Industrieel Ingenieur, Campus Rabot), Gent.

BONCQUET T. 2012, *Archeologische opgraving Sint-Annazaal Begijnhof Kortrijk*.

BONCQUET T. 2015, *Archeologisch onderzoek Begijnhof 37-40 (Kortrijk)*.

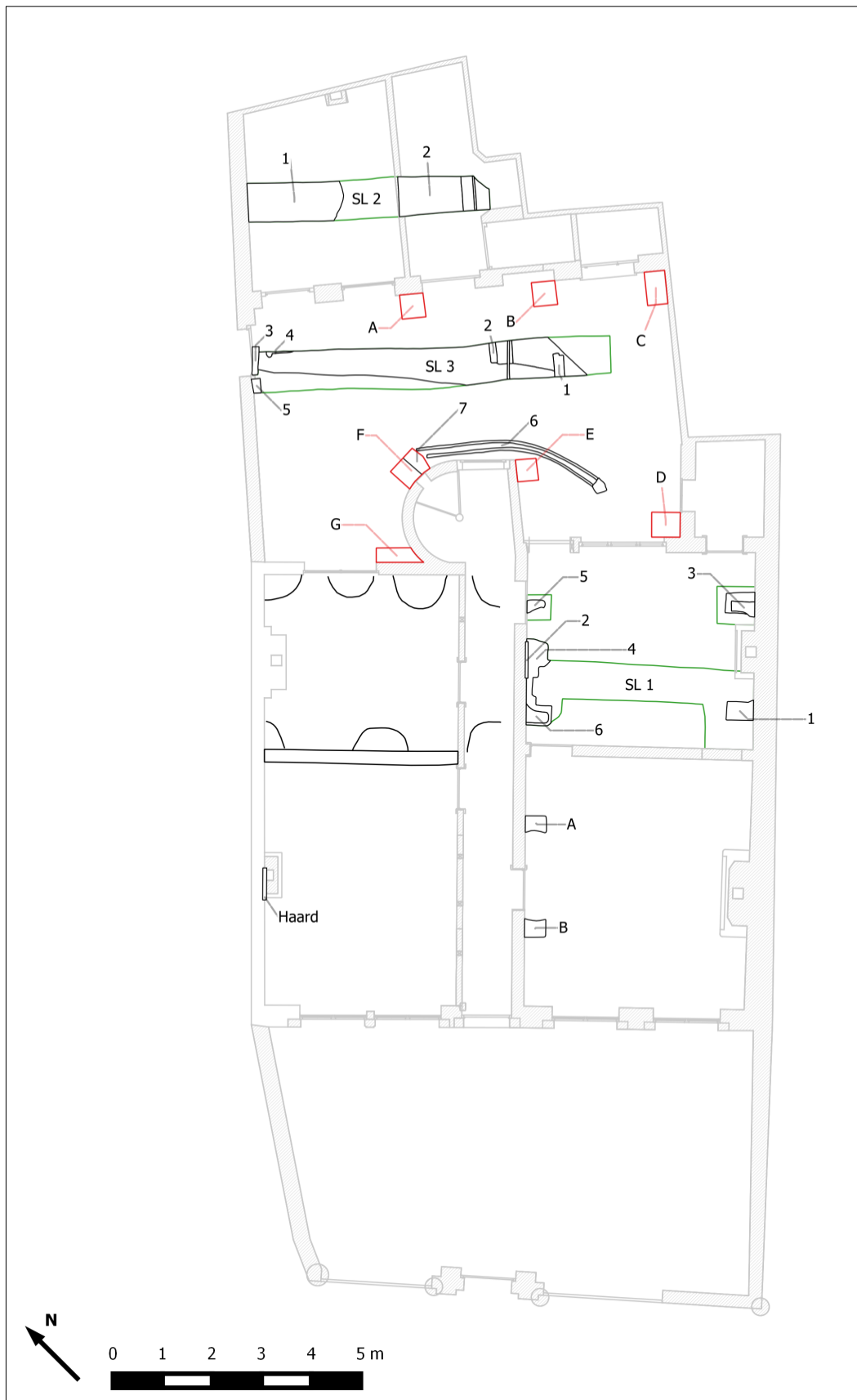
DESPRIET- PH. 2001, Ontstaan en ontwikkeling van het Kortrijkse Begijnhof, *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen*, Vol. 21 – Jg. 2001, Afl. 1, nr. 45.

HASLINGHUIS E. J. & JANSE H. 2005, *Bouwkundige termen. Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*, Leiden.

2001, Begijnhof Kortrijk. Woning 31. Dossier 355. Dossier restauratiepremie. Bouwhistorische nota opgesteld door Architectenbureau Ph. Pauwels – Stoop architecten bvba.

7. BIJLAGEN

7.1. ALGEMEEN SPORENPLAN

7.2. VONDSTENLIJST

Vondstnummer	Put	Vlak	Spoornummer	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamelwijze	Opmerking
1	1	1	Profiel 1	3	AW	/	AANV	
2	2	1	Profiel 1	8	AW	/	AANV	
3	G	/	/	/	AW	/	/	Put G - Toren
4	G	/	/	/	ODS	/	/	Put G - Toren
5	G	/	/	/	OXB	/	/	Put G - Toren
6	E	/	/	/	OXB	/	/	Put E - Toren
7	E	/	/	/	AW	/	/	Put E - Toren
8	/	/	/	/	AW	/	/	Rioleringsleuven Voorkamer links